

Program 1 - Låt inte Sverige klyvas

Inledning

5 Sverige har fantastiska förutsättningar. Vi är ett land vars framgång bygger på handel med hela världen, kreativitet och hårt arbete. Svensk ekonomi går bra och vårt välstånd växer. Men alla får inte samma chans. Sverige är ett tudelat land. Klyvningen skär mellan dem som nyss kommit till vårt land och dem som bott här hela sitt liv. Mellan dem som har utbildning och dem som saknar fullständig skolbakgrund. Mellan städer och landsbygd. Mellan dem med hopp och framtidstro – och dem som saknar det.

10 Nästan en miljon människor befinner sig idag i utanförskap. Orsakerna är flera, men två viktiga problem är de hårt reglerade arbets- och bostadsmarknaderna som lamslås av stelhet samt höga skatter på arbete. Detta har skapat en stadigt växande klyfta mellan dem som befinner sig på insidan och dem som står på utsidan. Människor som redan har ett jobb och en bostad befinner sig i en relativt trygg

15 sits, medan trösklarna att ta sig in har växt sig höga för den som står utanför.

De grupper som hamnat i utanförskap utgörs till stor del av utrikes födda och unga. Bland många av dessa personer har en känsla av hopplöshet bitit sig fast. Vi ser det hända i de utanförskapsområden som vuxit fram, inte minst i anslutning till de större städerna. Vi ser det också på vissa mindre orter

20 där industrin eller bruket lagt ner och lämnat efter sig arbetslöshet, stängda butiker och avfolkning. När allt längre tid går utan att vare sig arbete eller varaktig bostad, kommer många slutligen känna sig svikna av samhället och kanske till och med vända sig mot det.

Denna klyvning av landet är allvarlig och får stora konsekvenser. För att vända utvecklingen finns ett

25 brådskande behov av reformer. Grundläggande för att bryta tudelningen av landet är att ge fler människor möjlighet att försörja sig själva. Detta måste ske genom sänkta kostnader på jobb och företagande, bättre matchning samt satsningar på utbildning som leder till jobb. Vidare måste kvaliteten i skolan kraftigt förbättras för att ge alla barn - oavsett social bakgrund, kön eller bostadsort - samma livschanser. Fler människor måste ha någonstans att bo, genom att det blir enklare att bygga i

30 hela landet. Det finns också behov av satsningar på infrastruktur, bredband i hela landet och digitalisering för att binda samman landet, ge möjlighet att arbeta och ta del av välfärdstjänster oberoende av bostadsort. Gynnsamma skatter på jobb och företagande, fungerande kompetensförsörjning, bostadsbyggande och modern infrastruktur är alla viktiga delar i att stärka den svenska globala konkurrenskraften som välståndet i vårt land är beroende av. Om vi klarar av att möta

35 dessa utmaningar, kan vi stoppa klyvningen av Sverige.

Bryt den sociala klyvningen

Tudelningen av arbetsmarknaden är en av Sveriges största utmaningar. Å ena sidan finns en stor

40 grupp, främst bestående av välutbildade mitt i livet, där arbetslösheten är låg. Å andra sidan finns människor som aldrig fått möjligheten att etablera sig, framför allt nyanlända – i synnerhet utrikes födda kvinnor - och unga i utanförskap, men även personer med funktionsnedsättning.

Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i Sverige är bland västvärldens högsta. Med den omfattande invandring som skett till Sverige under de senaste åren, utgör detta en central

45 utmaning. Att få in den växande grupp människor som saknar både utbildning och erfarenhet i arbete, kräver en rad nödvändiga och genomgripande reformer. Trösklarna till arbetsmarknaden måste sänkas genom lägre kostnader på jobb och företagande generellt, både genom nya former av avtal och lägre skattebörd. Matchningen behöver förbättras genom att släppa in en mångfald av arbetsförmedlare och det måste bli möjligt att börja sitt första jobb med en inledningsvis lägre lön, för att sen arbeta sig

50 uppåt i lönetrappan, för dem som har svårast att komma in.

Från utanförskap till arbete

55 Fler vägar in på arbetsmarknaden för den som saknar erfarenhet är centralt för att bryta tudelningen på arbetsmarknaden – något som särskilt gäller för många utrikes födda. Sverige har EU:s lägsta andel jobb utan utbildningskrav. Samtidigt har många av de jobb som finns idag så höga ingångslöner att arbetsgivare inte vågar satsa på och lära upp en oerfaren arbetssökande. Vägen in till den svenska arbetsmarknaden måste därför bli bredare och mer tillgänglig, även för den som saknar erfarenhet och utbildning.

60 Det måste vara möjligt för fler att påbörja sin karriär till en lägre lön, som sedan ökar i takt med erfarenheten. Centerpartiet har tillsammans med Alliansen presenterat en gemensam jobbreform: inträdesjobb. Inträdesjobben innebär en förenklad anställningsform som gäller för nyanlända, under de fem första åren i Sverige, och unga upp till 23 år utan fullständig gymnasieutbildning. Reformen innebär sänkta kostnader för alla företagare som vill anställa, genom en kombination av två åtgärder.

65 Dels genom slopad arbetsgivaravgift, dels genom möjligheten att anställa till 70 procent av rådande ingångslön i den aktuella branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. Därmed ska 30 procent av arbetstiden gå till att lära sig på jobbet eller till utbildning. En person ska kunna ha denna typ av anställning i maximalt tre år.

70 Centerpartiet driver samtidigt på för sänkta arbetsgivaravgifter, för att ytterligare sänka tröskeln in till det första jobbet. Vi vill slopa arbetsgivaravgiften under de två första årens arbete, för att ge fler människor möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och få ett jobb. Det skulle gynna grupper som nyanlända flyktingar, personer med begränsad utbildningsbakgrund, unga och personer med funktionsnedsättning som idag är arbetslösa.

75 Därtill anser Centerpartiet att redan existerande åtgärder som fungerar behöver stärkas. Tjänstesektorn är en jobbmotor som måste få bättre förutsättningar. RUT-avdraget har bidragit till att många som stått långt ifrån arbetsmarknaden fått möjligheten att arbeta – särskilt utrikes födda kvinnor. RUT bör därför utvecklas genom höjt tak och att fler tjänster tillåts ingå. Subventionerade anställningar som 80 fungerar dåligt behöver avskaffas till förmån för de mer effektiva nystartsjobben, som innebär ekonomisk ersättning till den som anställer en person som varit utan arbete en längre tid eller är ny i Sverige. Samtidigt bör de subventionerade anställningarna än tydligare riktas in mot de grupper som behöver stöd mest, genom bland annat låga och enhetliga lönetak.

85 Vidare är det viktigt med regler och bidragssystem som uppmuntrar människors drivkrafter att arbeta. En förutsättning för att bryta tudelningen är att människor i utanförskap aktivt försöker söka sig därifrån. Försäkrings- och bidragssystemen måste därför ha tydliga tidsgränser och den som börjar arbeta ska också vinna på det.

90 Att regler hindrar möjligheten till arbete är särskilt tydligt för asylsökande. I dag är grundregeln att en person som saknar uppehållstillstånd inte får arbeta. Man måste beviljas undantag, och både de reglerade och de praktiska hindren är höga. Centerpartiet vill vända på detta och låta grundregeln vara att alla asylsökande får arbeta. Utöver det måste man ta bort praktiska hinder för möjligheten att 95 arbeta, genom att göra en översyn av bland annat svårigheterna att öppna ett bankkonto och få tillgång till bankID, samt de långa ledtiderna för att få ett samordningsnummer.

Fler och växande företag

100 Nya jobb skapas i växande företag. För att motverka klyvningen av Sverige och få fler människor i arbete krävs därför ett gynnsamt företagsklimat i hela landet. Förutsättningarna måste vara goda för alla företag - från småföretag till internationella storföretag och nya spjutspetsföretag. Regelförenklingsarbetet måste därför fortsätta, bland annat genom att fler regler tidsbegränsas och att det införs ett krav på att minst en gammal regel tas bort för varje ny. Likaså måste skattesystemet vara

anpassat för dagens företagande. Personligt direkt ägande bör uppmuntras, inte straffbeskattas. Möjligheterna att göra anställda till delägare med hjälp av personaloptioner måste därför förbättras och beskattning av fåmansföretag, 3:12-reglerna, behöver reformeras och förenklas. Regler och skatter måste utformas så att de gynnar företagsfinansiering och tillgången till kapital för växande företag i hela landet.

110 För många människor, såväl inrikes som utrikes födda som nyanlända, kan småskaligt företagande vara en språngbräda till den svenska arbetsmarknaden och det svenska samhället. Att starta och driva företag är dock ofta både dyrt och krångligt. Särskilt för personer med liten erfarenhet av svenska lagar, regler och myndigheter.

115 Det måste därför bli enklare att starta och driva företag. Kravet på aktiekapital måste sänkas och det måste bli enklare att beviljas F-skattsedel. Centerpartiet vill även att en ny företagsform, ingångsföretag, införs med omfattande regelförenklingar för de absolut minsta företagen. Ingångsföretag ska endast betala en schablonmässigt beräknad skatt baserad på omsättningen. Det ska vara så enkelt som möjligt att ta sina första steg som företagare.

120 Centerpartiet ser att jämställdheten inom företagandet måste bli bättre. Företagande är ett viktigt sätt att stärka kvinnors ekonomiska makt. Vi vill därför öka såväl andelen, som antalet, kvinnor som driver företag, bland annat genom att värna företagande inom kvinnodominerade branscher– såsom vård- och omsorgssektorn samt RUT-sektorn.

125 Möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att driva företag måste också förbättras. De stöd som ges vid anställning utgår inte vid eget företagande, trots att företagande kan vara en minst lika god väg ut ur utanförskap som en anställning. Därför behövs bättre stöd för att även personer med funktionsnedsättning ska kunna starta och driva företag.

130 Att växa och utveckla ett litet enmansföretag innebär ytterligare hinder och svårigheter. Att anställa en första person innebär ett avgörande steg i ansvar och administration. Centerpartiet vill därför att arbetsgivaravgiften helt slopas för den första anställda under det första två åren, för att minska tröskeln att gå från ensamföretagande till att anställa. Sjuklöneansvaret för anställda utgör en börda. Samtidigt är trygghetssystemen inte alltid anpassade för företagare. Dessa är problem som behöver ses över och åtgärdas.

Inför en arbetsförmedlarpeng

140 Matchningen på svensk arbetsmarknad har under en lång tid fungerat dåligt. Allt för många får inte det stöd de behöver för att komma tillbaka från arbetslöshet, utan fastnar istället i ineffektiva arbetsmarknadsåtgärder. En stor del av ansvaret ligger på Arbetsförmedlingen, som inte lyckats med sin uppgift. Centerpartiet vill därför konkurrensutsätta Arbetsförmedlingen och släppa in privata, ideella och kommunala aktörer. Liknande reformer har med stor framgång genomförts i bland annat Australien, men även lokalt i Sverige i till exempel Nacka kommun. Genom att släppa in fler aktörer kan utförare specialisera sig på matchning för särskilda grupper, som exempelvis utrikes födda eller personer med funktionsnedsättning.

150 Istället för Arbetsförmedlingen vill Centerpartiet ha en arbetsförmedlarpeng där aktörer med dokumenterad kompetens att hjälpa människor in i arbete får bistå den som är arbetslös. Till skillnad från tidigare försök med exempelvis jobbcoacher och etableringslotsa, ska pengar enbart delas ut vid varaktigt jobb och över en längre tid. På så sätt kan resultat och långsiktighet premieras. Hur stort belopp som betalas ut ska bero på den arbetssökandes historia på arbetsmarknaden, tid i arbetslöshet, utbildning och hälsotillstånd. Resurserna ska styras dit de behövs mest. En tydlig uppföljning av förmedlarnas resultat, tillsammans med en offentlig ranking och valfrihet för den arbetssökande skulle

155 innebära att oseriösa aktörer inte släpps in, samtidigt som de som inte håller måttet förlorar
möjligheten att verka i systemet.

Arbetsförmedlingens misslyckande gör det också nödvändigt att återigen ge kommunerna ansvaret för
de nyanländas etablering. Det är kommunerna som står för försörjningsstöd och andra kostnader som
160 uppstår när människor inte integreras i det svenska samhället. Detta ger kommunsektorn starka
drivkrafter att utveckla fungerande system för nyanländas etablering.

Tillsätt en arbetsmarknadskommission

För att bryta tudelningen och få fler människor i arbete, krävs ett helhetsgrepp kring reglerna på
arbetsmarknaden. När Sverige stod inför en ekonomisk kris på 1990-talet tillsattes
165 Lindbeckkommissionen för att ta fram förslag till lösningar. Centerpartiet anser att en ny
expertkommission nu bör tillsättas, med syftet att göra ett omtag kring reglerna på arbetsmarknaden
och föreslå förändringar av dem för att anpassa reglerna till dagens förhållanden. Kommissionen bör
ha som övergripande inriktning att lägga fram förslag för en mer flexibel och inkluderande
arbetsmarknad, som skapar förutsättningar för svensk global konkurrenskraft och att hindra
170 tudelningen.

För det första måste arbetsrätten reformeras. Idag är vissa anställda helt utan trygghet, medan andra är
inlåsta i jobb de inte trivs med eller mår bra av. Det är resultatet av en stelbent arbetsmarknad som
175 omfördelar otryggheten till dem som har svagast ställning på arbetsmarknaden. Situationen är orättvis
och kräver lösningar för en större och mer rättvist fördelad trygghet. Det behövs en modernare
arbetsrätt och ett anställningsskydd som är mer kopplat till kompetens än hur länge man varit på
arbetsplatsen. I ett första steg vill Centerpartiet att alla företag med upp till 50 anställda helt undantas
från turordningsreglerna, vilket i praktiken innebär alla små och medelstora företag. Den största
tryggheten på arbetsmarknaden består i att anställda har möjlighet att påverka sin arbetssituation, att
180 det finns många nya jobb att söka för den som blir arbetslös och att det finns bra möjligheter att
vidareutbilda sig och förstärka sin kompetens.

För det andra måste regelverken på arbetsmarknaden anpassas till att det är små och växande företag
som i allt högre grad står för jobbskapandet. Stora företag har en mycket viktig roll i svensk ekonomi.
185 Men dagens arbetsmarknadsregler, som skapades i en tid då storföretag var de dominerande aktörerna
på svensk arbetsmarknad, hindrar framväxten av morgondagens jobb. Medan näringslivet förändrats
ser konfliktreglerna fortfarande i stort sett ut som de gjorde när 1928 års kollektivavtalslag skrevs,
med stor tonvikt på att stärka den då relativt svaga position som facken och arbetstagarna hade
gentemot arbetsgivarna. Idag är snarare situationen den omvända, med mycket långtgående möjligheter
190 för facken att ta till åtgärder. För att inte riskera Sveriges internationella konkurrenskraft behöver
arbetsgivare och facken bli mer jämlika. En proportionalitetsprincip för arbetsmarknadskonflikter bör
därför införas. Möjligheten att sätta företag utan organiserad arbetskraft i blockad och möjligheten till
sympatiåtgärder bör ses över och anpassas till dagens förhållanden.

195 För det tredje måste möjligheten till omställning stärkas. Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en stark
omställningsförsäkring som ger trygghet vid arbetslöshet. Nivån för ersättning bör vara generös
inledningsvis, men trappas ned snabbare och innehålla tydliga tidsgränser. Försäkringen ska stötta
under en omställning, inte vara en långsiktig försörjning. Vidare måste möjligheterna till
vidareutbildning och livslångt lärande bli bättre än idag. Slutligen behöver vi se över hur små och
200 stora företags arbete med att stärka arbetsmiljön kan bli bättre. Ett långt och produktivt arbetsliv
förutsätter att det finns en arbetsmiljö som inte sliter ut människor i förtid, vare sig fysiskt eller
psykiskt.

En skattereform för fler i jobb, ökad konkurrenskraft och tryggad välfärd

205 Skattesystemet måste vara bättre utformat för att möta de problem Sverige står inför. Den kraftiga beskattningen av arbete i Sverige förvärrar tudelningen på arbetsmarknaden och bromsar välfärd och tillväxt. Det finns därför ett behov av att återigen göra en grundlig skattereform, med ett mer transparent, enklare och enhetligare system. Det viktigaste en skattereform har att uppnå är att minska skatten på arbete, öka konkurrenskraften och trygga välfärdens framtida finansiering. Lägre skatter på 210 arbete är grundläggande för att fler människor ska kunna jobba. Om fler personer har ett arbete att gå till ökar också skatteintäkterna till välfärden.

Fler människor behöver kunna leva på sin lön och därför behöver skatten vara särskilt låg för personer med låga inkomster. När drivkrafterna att utbilda sig, att arbeta och att skapa nya företag är starka 215 gynnar det alla. Flit, utbildning och ansträngning ska löna sig i högre grad och därför vill Centerpartiet att skatteskalen ska bli mindre brant.

För att möjliggöra sänkt skatt på arbete behöver den offentliga sektorn effektiviseras, men skatteuttaget från andra skattebaser kan också behöva öka. Framförallt skatter på miljöskadliga utsläpp 220 och viss konsumtion måste stå för en högre del av skatteuttaget. Genom grön skatteväxling kan fokus ligga på skatter som bidrar till att lösa miljöproblem, samtidigt som skadliga och snedvridande skatter på arbete och företagande minskar. Vi måste generellt minska dagens stora gap i beskattningen mellan arbete och kapital, som bland annat bidrar till att komplicera företagsbeskattningen, inte minst med 225 3:12-reglerna.

För att skatten på arbete ska kunna sänkas kan också skatteuttaget från fastighetssektorn behöva öka. Dagens skattesystem gynnar en snabbt ökande bostadsbelåning med en överhettad bostadsmarknad i 230 många städer. Risken finns att en nedgång drabbar Sveriges ekonomi hårt. Därför är det angeläget med en bred överenskommelse där bostadsbeskattningen ses över för att gynna långsiktig stabilitet. I en sådan överenskommelse är vi beredda att exempelvis se över ränteavdraget. Ränteavdraget gynnar idag i praktiken en hög skuldsättning, vilket både riskerar att leda till skeva drivkrafter för den enskilde och problem för statsfinanserna på sikt. Det är dock viktigt att inte genomföra snabba förändringar av ränteavdragen, eftersom det kan innebära stora omställningsproblem för hushållen. Vidare behövs en reform av reavinstbeskattningen för att öka rörligheten på bostadsmarknaden.

235 Centerpartiet vill även regionalisera fler delar av den statliga fastighetsskatten i syfte att stärka den regionala beslutsnivån och regionernas möjligheter att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar. Därför vill Centerpartiet att intäkterna från fastighetsskatten på industrifastigheter och elproducerande fastigheter ska regionaliseras. Genom att regionalisera dessa 240 skatter vill vi att intäkterna ska gå till de bygder och samhällen i vilka värdena faktiskt skapats.

Utbildning som bryter tudelningen

Den svenska skolans problem i form av sjunkande skolresultat, lärarbrist och stora regionala och socioekonomiska skillnader i kvalitet är en av de största utmaningarna framöver. För att vända den 245 negativa utvecklingen i skolan krävs en rad förändringar – däribland ökad tillgång till tidiga insatser redan i förskoleåldern. Det stora antalet barn och unga som nyligen kommit till Sverige och som saknar tillräckliga språkkunskaper utgör en enorm utmaning för hela utbildningssystemet. Denna grupp behöver bättre stöd i form av språkundervisning och kompetenta lärare för att klara skolan. Det behövs också riktade insatser för att öka kvaliteten på utbildningar i utanförskapsområden. Även 250 civilsamhällets, idrottens och föreningslivets arbete spelar en mycket viktig roll i att utgöra en kompenserande faktor för de barn vars familjebakgrund gör att de riskerar att halka efter. Om fler barn får upp ögonen för föreningslivet kan det bli ett sätt att motverka segregation och att bygga broar inom städer, områden och sociala grupper.

255 **Utbildning till jobb**

Globaliseringen avtecknar sig i en arbetsmarknad som befinner sig i ständig förändring. Nya framsteg gör att tekniska lösningar tar över arbetsuppgifter som tidigare skötts manuellt, vilket gör att många människor behöver hjälp att ställa om till andra yrken. Samtidigt har företagen stora problem med att hitta rätt kompetens. Därför behövs fler vägar till arbete genom omställning och en effektiv yrkesutbildning för att bryta såväl den regionala som den sociala klyvningen i Sverige.

260

Stärk och bygg ut yrkeshögskolan

Genom yrkeshögskoleutbildningarna förses företag med kompetent arbetskraft och deltagarna får en utbildning som i hög grad leder till arbete. Yrkeshögskolan erbjuder också utbildningar i många av de yrken Sverige idag har brist på. Samtidigt får Yrkeshögskolorna relativt lite pengar jämfört med sina akademiska motsvarigheter. Att stärka och bygga ut yrkeshögskolan är därför en prioriterad uppgift. Ett sätt att göra detta handlar om att öka antalet platser på Yrkeshögskolan.

265

När det kommer till att erbjuda kompletterande utbildning inriktat mot ett specifikt yrke har Yrkeshögskolan en viktig roll att fylla i framtiden, oberoende om det handlar om personer som precis gått ut gymnasiet eller någon som vill komplettera sin akademiska utbildning efter många år i arbetslivet. Yrkeshögskolan bör därför ges förutsättning att verka långsiktigt genom längre tillstånd och mer resurser. För att underlätta för fler att byta spår måste det också bli enklare för elever som studerat högskoleförberedande program i gymnasieskolan att uppnå och läsa in behörighet till Yrkeshögskolan. Det behöver också bli lättare att erbjuda yrkesinriktade kurser för att stärka Yrkeshögskolans kompletterande roll. Vidare bör den geografiska spridningen ses över med utgångspunkt i att utbildningar bör placeras där de har en god möjlighet att samarbeta med det lokala näringslivet. Yrkesinriktade utbildningar bör i större utsträckning ges i Yrkeshögskolan än som akademiska utbildningar.

270

275

280

Ökad kvalitet och tillgänglighet i yrkesutbildning och lärlingsutbildning

Att höja kvaliteten och öka bredden i vuxenutbildningen är viktigt för såväl personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden som för dem i behov av kompetensutveckling och karriärväxling. Det kommer även att vara av stor betydelse när en stor grupp av nyanlända flyktingar utan gymnasiekompetens ska försöka ta sig in på arbetsmarknaden. Gymnasieskolan och vuxenutbildningen behöver därför tillgängliggöras för fler.

285

Behovet av yrkeskompetens är stort, samtidigt som allt för få väljer ett nationellt yrkesprogram på gymnasiet. Att välja ett yrkesprogram får aldrig uppfattas som en återvändsgränd. Därför ska det alltid vara enkelt för den som vill läsa in högskolebehörighet parallellt inom ramen för sin yrkesutbildning. För att öka kvaliteten och programmets attraktivitet behöver utbildningarna också bättre svara på arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens. Detta förutsätter branschernas delaktighet, kommunalt och regionalt inflytande. Det är avgörande att alla yrkesutbildningar innefattar praktik för att säkra kopplingen till arbetsmarknaden.

290

295

Många nyanlända ungdomar i gymnasieåldern har en kort utbildningsbakgrund men med viss yrkeserfarenhet. Det bör därför finnas yrkesutbildningar på gymnasienivå där examen är möjlig utan de teoretiska ämnena men med grundläggande språk och samhällskunskap. Det bör även vara möjligt att examineras på engelska. För denna grupp är även en fungerande studie- och yrkesvägledning av stor betydelse, för att bättre kunna orientera sig bland studievalen och i längden ta sig in på arbetsmarknaden.

300

I många områden som drabbas av utanförskap och kriminalitet, är en stark skola med högpresterande lärare viktig för att vända utvecklingen och skapa en positiv förankring till området. Särskilda

305 ansträngningar bör därför göras för att underlätta nya fristående aktörer att starta och ta över underpresterade skolor för att höja resultat och kunskapsnivå.

Centerpartiet var med och återinförde lärlingsutbildningarna i Sverige. Dessa har dock inte utvecklats snabbt nog och inte tillräckligt väl svarat upp till arbetsgivarnas efterfrågan på kompetent arbetskraft
310 Centerpartiet vill därför införa lärlingsråd, bestående av representanter från handelskammare, näringsliv och fackförbund. Dessa ska utforma utbildningarna så att de blir relevanta, håller hög kvalitet och följer arbetsmarknadens behov. Det är också viktigt att bredda lärlingsutbildningarna till fler områden, exempelvis inom den offentligfinansierade välfärden.

315 **Stärkt kvalitet och valfrihet i Komvux och SFI**

I syfte att öka både kvalitet och valfrihet i vuxenutbildningen bör ett system liknande skolpengen införas. Studenter inom Komvux är fortfarande hänvisade till kommunen eller de utbildningsanordnare kommunen valt att upphandla. Ett antal kommuner har redan valt att på egen hand införa olika sorters valfrihetssystem för Komvux. Studenter inom Komvux får i dessa kommuner möjlighet att välja hos
320 vilken utbildningsanordnare de vill läsa. Anordnaren får då en ersättning från kommunen i stil med den skolpeng som tillämpas i grund- och gymnasieskolan. En sådan Komvux-peng bör införas i hela landet.

På samma sätt vill Centerpartiet reformera SFI, Svenska för invandrare. De som ska lära sig svenska
325 får välja utbildningsanordnare, som får betalt genom en typ av skolpeng. Genom att endast betala för resultat, införa valfrihet för de studerande och öppna upp för konkurrens mellan nya utbildningsanordnare kan kvaliteten inom SFI höjas. SFI måste även bli mer yrkesanpassat. Det ska inte vara ett problem att arbeta samtidigt som man lär sig svenska.

330 **Skolan ska utjämna livschanser**

En skola av hög kvalitet som når alla barn är ett av de mest effektiva sätten att jämna ut livschanser och upprätthålla en hög social rörlighet. Bra utbildning utgör grunden för ett samhälle där social bakgrund eller bostadsort inte avgör barns möjligheter till en lyckad skolgång och framtida chanser på arbetsmarknaden.

335

Möjlighet till förskola för alla

Genom att så tidigt som i förskoleåldern nå barn som riskerar framtida svårigheter i skolan, ökar möjligheterna att ge alla barn likvärdiga chanser till en bra skolgång. De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna, som barn från socioekonomiskt utsatta
340 eller nyanlända familjer. Samtidigt är det dessa barn som förskolan ofta inte når ut till. Barn till arbetslösa föräldrar har exempelvis idag rätt till färre timmar på förskolan än barn vars föräldrar arbetar heltid. Centerpartiet anser att den långsiktiga målsättningen bör vara en utbyggd förskola och att fler barn ska få möjlighet att få delta i förskoleverksamheten, inte minst de barn som inte har samma tillgång till svenska språket i hemmet.

345

Bristen på förskollärare är en utmaning för en utökning av förskoleverksamheten. För att höja kvaliteten och få fler kompetenta pedagoger i verksamheten behöver karriärtjänster och kompetensutvecklingsgaranti även gälla för pedagoger i förskolan. Vi vill även underlätta för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare under tiden de arbetar i förskolan.

350

Ett annat viktigt steg i att höja kvaliteten och göra förskolan tillgänglig för fler barn är att se över resursfördelningen. Systemet med maxtaxa i förskolan behöver reformeras för att ge större frihet åt kommunerna att bestämma över avgiftsnivåerna. En viss höjning av maxtaxan skapar utrymme för satsningar på såväl utbyggnad av förskolan som mer pedagogik och minskade barngrupper.

355

Ett bra sätt att nå barn till nyanlända föräldrar är att erbjuda integrationsförskola där förskoleverksamhet bedrivs samtidigt med SFI-undervisning. Försök har gjorts i vissa stadsdelar i Stockholm med goda resultat. Centerpartiet anser att integrationsförskola ska utvidgas till fler delar av landet.

360

Snabbare språkinlärning och tvåspråkiga klasser

Snabb inlärning av svenska är nyckeln till det svenska samhället. Språkintruktionsprogrammet är idag det snabbast växande programmet på gymnasiet. Att dagens förberedelseklasser och språkintruktionsprogram inte alltid hinner tillgodose alla elever med rätt grundkunskaper är därför föga förvånande. Den första tiden i skolan måste därför nyanlända elever ges tillräckligt med stöd för att snabbt ta till sig språket. Det behövs en nationell satsning för att stödja kommunerna i att på kortare tid föra in nyanlända i det svenska språket med fler timmar, intensivundervisning och stöd med den bästa pedagogiken. Vidare ska nyanlända elever, förutom att läsa svenska, kunna ha ämnesundervisning på både sitt modersmål och på svenska. Studier visar att tvåspråkighet stärker språkutvecklingen och påskyndar lärandeprocessen. Försöksverksamhet för tvåspråkiga klasser borde därför införas för att stärka tvåspråkiga elever i deras språkutveckling och lärandeprocess.

365

370

Fler lärare med rätt kompetens

Ett välfungerande utbildningssystem som jämnar ut livschanser förutsätter att det finns tillräckligt många och bra lärare. Den tilltagande lärarbristen utgör därför ett stort problem för svensk skola. För att möta detta problem krävs framförallt att utbudet av lärare ökas. Vi behöver därför utöka och bredda de kompletterande pedagogiska utbildningarna och ta tillvara på initiativ likt Teach for Sweden, där högpresterande personer med examen inom matematik, naturvetenskap och liknande får möjligheten att läsa in behörigheten till lärare på kort tid för att arbeta som lärare i en utsatt skola i två år.

375

380

Högpresterande studenter på universitet bör också ges möjlighet att i större utsträckning undervisa på gymnasie- och grundskolor vid sidan av sina studier eller som en del i utbildningen.

Systemet med karriärlärartjänster behöver utvecklas och stärkas, med särskilda satsningar i utanförskapsområden, för att locka fler av de bästa lärarna till de mest utsatta skolorna.

385

Fler och bättre lärare kräver en lärarutbildning av hög kvalitet. En del i att höja nivån på lärarutbildningen är att ge möjlighet för fler att bedriva sådana utbildningar. Flera aktörer har visat ett intresse för att bedriva fristående lärarutbildning, men dagens regelverk behöver reformeras då det med dagens utformning gör nya högkvalitativa utbildningar näst intill omöjliga. En annan angelägen åtgärd för att minska lärarbristen är att införa nya möjligheter till dispens från krav på

390

lärarlegitimation. Det gör att pensionerade lärare och andra verksamma med kompetens men som saknar lärarlegitimation kan arbeta i skolan.

Bryt den regionala klyvningen

Människor ska kunna bo och leva i hela landet. Om alla delar av landsbygden ska kunna växa, krävs bättre förutsättningar för framför allt jobb och företagande, men även bostäder, offentlig service och fungerande kommunikationer. Detta hindras idag i stor utsträckning av regler, lagar och skatter.

395

Låt landsbygden blomstra

För att stoppa den regionala klyvningen krävs sänkta skatter på jobb och växande företag, smartare och mindre betungande regelverk och en infrastruktur som når fler. Där ingår även riktade åtgärder för att göra det enklare att driva företag på landsbygden. En sådan åtgärd är att sänka fastighetsskatten för uthyrt kommersiella lokaler på landsbygden. Med ett reformerat strandskydd som gör det möjligt att bo på attraktiva platser, möjligheter till gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker samt enklare regler och lägre kostnadstryck för de gröna näringarna ges landsbygdens företagsamhet helt nya förutsättningar. Därtill är en välfärd och offentlig service som når alla människor en förutsättning för möjligheten att bo överallt i landet.

400

405

Statens verksamheter har de senaste decennierna i hög takt centraliserats till storstäder och länscentra. Centerpartiet vill att fler av statens funktioner utförs på mindre orter där kostnadstrycket är lägre. Då
410 ger vi fler möjligheter till jobb till människor som bor utanför storstäderna, samtidigt som det finns potentiella vinster i form av lägre kostnader och högre effektivitet. Den parlamentariska landsbygdskommitténs mål om att decentralisera 10 000 arbetstillfällen ska ses som ett golv för ambitionsnivån.

415 I syfte att göra det enklare att rekrytera utbildade människor till viktiga yrken i alla landets kommuner föreslår Centerpartiet att den som flyttar till en landsbygdskommun för att arbeta efter avslutad utbildning ska få sina studieskulder avskrivna med 10 procent årligen. Det skulle underlätta för den som vill flytta tillbaka hem efter avslutad examen och ge bättre förutsättningar till kompetensförsörjning på landsbygden.

420

Fler bostäder i hela landet

En förutsättning för tillväxt och möjligheten att leva i hela landet är att människor har någonstans att bo. Idag råder stor brist på bostäder, vilket påverkar såväl den sociala som den regionala klyvningen av landet. Trösklarna till bostadsmarknaden är särskilt höga för den som är ung eller den som nyligen
425 kommit till vårt land. Samtidigt finns en rad regler som hindrar byggandet i attraktiva områden på landsbygden, vilket i sin tur hämmar utvecklingen utanför städerna.

Bostadsbristen i Sverige beror både på att det byggs för lite och för långsamt och på låg rörlighet och dåligt utnyttjande av beståndet. Hyressättning, krångliga byggregler och dålig konkurrens i
430 byggsektorn har gjort det onödigt svårt och dyrt att bygga. Den svenska bostadsmarknaden klarar inte av att svara upp mot efterfrågan, vilket minskar människors frihet och rörlighet. Utgångspunkten för bostadspolitiken måste därför vara att det ska bli lättare och billigare att bygga och att äganderätten stärks. Centerpartiet vill se en bostadsöverenskommelse med inriktningen att göra det enklare att bygga genom färre regler samt att rörligheten på bostadsmarknaden ökar.

435

Gör det enklare att bygga

Ett skäl till bristen på bostäder är att det saknas byggbar mark. På den svenska landsbygden finns många attraktiva platser att bygga utan att förstöra naturvärden, men de hindras av ett stelbent strandskydd. Centerpartiet föreslår att dagens strandskydd kraftigt reformeras och att kommunerna får
440 bestämma själva över strandskyddet, med undantag för vissa speciellt utpekade skyddsområden. Reglerna behöver en bättre balans mellan, å ena sidan, hänsyn till bevarande av viktiga naturvärden och allmänhetens tillgång till strandområden och, å andra sidan, att fler människor får möjlighet att bo på landsbygden.

445 Vi kan också tillgängliggöra mer mark för byggande genom att se över riksintressena. Nästan hälften av all mark i Sverige räknas idag som någon form av riksintresse, vilket medför att det är svårt att bygga i många delar av landet. Riksintressena behöver därför vara tydligt definierade och det måste vara möjligt att väga in andra intressen, som bostadsbyggande.

450 Centerpartiet vill även att de statliga kreditgarantierna utnyttjas bättre och tydligare riktas för att underlätta byggande på landsbygden. Det behövs förbättrade ekonomiska villkor att låna upp kapital för att bygga där människor vill bo. Regelverk ska också gynna kreditgivning till dem som har kreditvärdighet och vill bygga sin bostad på landsbygden, trots att en sådan bostad inledningsvis kan tappa i värde. Kommunala bostadsbolag ska kunna bygga hyresrätter där det finns långsiktig
455 lönsamhet, i synnerhet för att avhjälpa lokal bostadsbrist. Där tolkningar av redovisningsregler för bostadsbolagen inte avspeglar de verkliga ekonomiska förhållandena bör de tolkningarna ändras så att byggandet underlättas.

460 Alltför hårda krav på vissa byggnormer försvårar byggande. Det gäller inte minst bullerreglerna, som bromsar byggande i områden där många redan bor. Därutöver krävs en översyn av tillgänglighetsreglerna, som framför allt gör små lägenheter dyra att bygga. Man ska kunna garantera tillgängliga bostäder för alla som behöver det, samtidigt som kraven på anpassning av alla bostäder minskas.

465 Vidare krävs regelförenklingar som exempelvis gör det enklare att ändra i gällande detaljplaner och gör det möjligt att bygga i områden utan detaljplaner, som prövats framgångsrikt i Tyskland. Dessutom behöver konkurrensen i byggsektorn öka, till exempel genom att bygglov tidsbegränsas så att reglerna inte används av stora aktörer för att taktiskt vänta att bygga. Fler aktörer bör få möjlighet att konkurrera om att bygga i nya och attraktiva lägen. Personer som önskar bygga sitt hem bör ges större möjlighet att gå samman för att anlita entreprenör och själva söka bygglov för flerbostadshus. 470 Hyrköp och ägarlägenheter bör främjas.

475 Lantmäteriets verksamhet är central för att hela landet ska kunna växa. Tyvärr brister den servicen i dag. Lantmäteriet lägger ned kontor och handläggningstiderna är långa. För att effektivisera Lantmäteriet bör delar av verksamheten öppnas upp för privata aktörer.

Öka rörligheten på bostadsmarknaden

Det system med hyreskontroll som funnits sedan decennier har skapat en situation där det är plånbok och kontaktnät som styr vem som har någonstans att bo – tvärtemot det som utgör själva grundtanken med hyresregleringen. Samtidigt som en stor grupp människor – företrädesvis unga och utrikes födda – 480 köar i åratal för en lägenhet, finns det många som bor i stora hyresrätter i attraktiva områden till låga kostnader. För att öka rörligheten på hyresmarknaden krävs att systemet med hyresreglering görs om. På vägen till en reform av hyresregleringen bör till en början nybyggda bostäder slippa reglering på obestämd tid. Befintliga hyresgäster som så önskar bör kunna sluta avtal med sina värdar att lämna 485 regleringen, mot ersättning, så att fler lägenheter blir tillgängliga. Besittningsskyddet ska vara fortsatt starkt, ingen ska behöva lämna sin hyresrätt om man inte vill det. Bostadsrättsföreningar bör inte ha möjlighet att stoppa andrahandsuthyrningar och det skattefria beloppet för uthyrning höjas.

490 Vi vill även underlätta för unga att komma in på marknaden för bostadsrätter och småhus. Regelverket kring amorteringskrav och handpenning är viktigt för att uppnå stabilitet på bostadsmarknaden. Det ska dock inte skapa orimligt höga trösklar till eget boende. Därför bör det vara möjligt att betala av sitt lån till högre amorteringstakt, i utbyte mot ett lägre handpenningskrav.

Digitaliseringens nästa steg

495 Ett av de viktigaste sätten att ge förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster i hela landet handlar om att bättre ta tillvara den digitala utvecklingen. Centerpartiet vill att alla hushåll och arbetsplatser där efterfrågan finns, ska vara uppkopplade senast 2025. För att digitaliseringen av hela Sverige ska ta ytterligare fart krävs utbyggnad av fiber och annan modern kommunikationsteknik i hela landet. För att genomföra detta behövs kreativa lösningar som exempelvis samförläggning av 500 bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur och en mer snabbfotad användning av frekvenser för mobilt bredband.

505 Sverige har en väl utbyggd IT-infrastruktur, men måste göra mer för att realisera digitaliseringens fulla potential. Fler av statliga, regionala och kommunala funktioner måste öppnas upp för tredjepartsutvecklare, samtidigt som en hög nivå av IT-säkerhet säkerställs. Nästa våg av tillgängliggörande av offentliga tjänster kommer att ske med hjälp av fristående applikationer och programvaror. En mängd lagar och regelverk måste också ses över för att bli teknikneutrala och inte vara i vägen för digitalisering och automatisering.

510 E-hälsa och välfärdsteknologi används fortfarande i förhållandevis begränsad skala i Sverige. Det främsta skälet är den stora variationen av journalsystem och dokumentation som används i landsting, kommuner och av privata vårdgivare. Centerpartiet föreslår en nationell överenskommelse mellan staten och samtliga kommuner, landsting och privata aktörer, om att ansluta sig till en gemensam plattform och standard.

515

Ett infrastrukturlyft för hela Sverige

En välfungerande infrastruktur i hela landet är en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling, ekonomisk tillväxt och fler möjligheter att bo och jobba i hela landet. För att göra det möjligt att bo och jobba i större delar av landet, och därmed skapa större arbetsmarknadsregioner, krävs förbättrade kommunikationer för fungerande pendling från landsbygd och mindre orter till arbete eller studier i större orter, eller omvänt. Centerpartiet vill därför att kollektivtrafiken i traditionella och nya former byggs ut i hela landet. Det krävs även kraftiga satsningar för den svenska järnvägen – genom höghastighetsjärnvägar och regionala banor. Därutöver behövs bättre vägar – såväl enskilda vägar som länsvägar. Att med modern infrastruktur knyta samman Sverige är av största vikt för att hela landet ska ges möjligheter att växa. Infrastrukturanslagen måste öka och ska fördelas mer rättvist i hela landet. Ett exempel på detta vore att prioritera våra regionala järnvägar.

525

För att flera viktiga infrastruktursatsningar ska kunna realiseras måste vi öppna upp för nya former av finansieringsmetoder. Infrastrukturinvesteringar behöver ett ökat inslag av offentlig-privat samverkan (OPS). OPS innebär att en form av offentlig upphandling tillämpas där ett privat företag eller konsortium kan tilldelas uppdraget att finansiera, bygga och under en längre tid driva en offentlig nyttinghet, som till exempel en bansträckning på järnvägen eller en motorväg.

530

För att tillföra mer kapital till infrastruktur och påskynda arbetet och för en säker och tillförlitlig infrastruktur i hela landet bör Trafikverket ges i uppdrag att utreda 10-15 lämpliga infrastrukturprojekt för offentlig-privat samverkan. Detta skulle exempelvis kunna handla om en ny förbindelse mellan Helsingborg och Helsingör, byggnation av Norrbotniabanan eller upprustning av Inlandsbanan.

535

Centerpartiet vill:

1. Att barriären till jobb bryts genom fler vägar till arbete, minskade kostnader och ökade drivkrafter att gå från bidrag till jobb. För nyanlända och unga som står långt från arbetsmarknaden ska inträdesjobb införas som ny anställningsform, där arbetsgivaravgiften helt slopas under de tre första åren och möjligheten att anställa till lägre ingångslön införs.
2. Att det ska bli enklare för fler att bli företagare med sänkta kostnader och slopade regler, till exempel genom att kravet på aktiekapital sänks och att det blir enklare att beviljas F-skattsedel. Centerpartiet vill även att en ny företagsform, ingångsföretag, införs med omfattande regelförenklingar för de absolut minsta företagen.
3. Att den arbetsförmedlande delen av Arbetsförmedlingen avvecklas och en mångfald av aktörer släpps in för att arbeta med matchning genom en arbetsförmedlarpeng. Pengen ska vara anpassad till den arbetssökandes historia och betalas enbart ut när personen är varaktigt i arbete, så att resultat och långsiktighet premieras.
4. Att en arbetsmarknadskommission tillsätts för att ta ett helhetsgrepp på problemet med den tudelade arbetsmarknaden. Kommissionen bör ha som övergripande inriktning att lägga

fram förslag för en mer flexibel och inkluderande arbetsmarknad, som skapar förutsättningar för svensk global konkurrenskraft, och att hindra tudelningen.

5. Att en ny skattereform genomförs med inriktningen att minska skatten på arbete, öka konkurrenskraften och därigenom trygga välfärdens framtida finansiering. Ett nytt skattesystem ska vara enkelt och transparent. Skatter på jobb och företagande ska sänkas till förmån för höjd skatt på bland annat miljöfarliga utsläpp och konsumtion.
6. Att chanserna att gå från utbildning till jobb förbättras genom en stärkt yrkesutbildning med bättre koppling till arbetslivet och praktik. Vidare behöver kvaliteten och valfriheten stärkas genom en Komvux-peng och en SFI-peng. Lärlingsutbildningarnas kvalitet ska förbättras genom att särskilda lärlingsråd införs, med uppdraget att utforma utbildningarna så att de blir relevanta, håller hög kvalitet och följer arbetsmarknadens behov.
7. Att reformer genomförs för att skapa en skola som utjämnar livschanser. För att tidigt nå ut till fler barn behöver förskolan byggas ut och stärkas, genom att bland annat öka möjligheterna till kompetensutveckling för pedagoger, att det blir lättare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare och att konceptet med integrationsförskola utvecklas. För att genomföra detta behöver kommunerna få större frihet att bestämma över avgiftsnivåerna.
8. Att språkundervisningen i skolan stärks genom en nationell satsning på intensivutbildning i svenska för nyanlända barn. Lärarbristen i skolan måste åtgärdas genom bland annat en utökning och breddning av de kompletterande pedagogiska utbildningarna samt att systemet med karriärlärartjänster utvecklas med särskilda satsningar i utanförskapsområden.
9. Att det blir enklare att bygga och att rörligheten på bostadsmarknaden ökar för att fler människor ska få någonstans att bo. För att skapa fler platser för attraktiva bostäder krävs mer byggbar mark och att antalet riksintressen både minskas och definieras tydligare. Centerpartiet vill reformera strandskyddet så att kommunerna får bestämma mer själva. Regler som rör exempelvis buller och detaljplaner liksom systemet med hyresreglering måste förändras, så att fler kan få någonstans att bo. Skatter som idag bromsar rörligheten på bostadsmarknaden behöver ses över.
10. Att den regionala klyvningen av landet ska brytas genom bättre förutsättningar för jobb och företagande i form av lägre skatter och mindre betungande regelverk, men även genom bostäder, offentlig service och fungerande infrastruktur på landsbygden. Därutöver behövs riktade satsningar i form av exempelvis sänkta skatter för lokaler på landsbygden samt avskrivning av studielån i landsbygdskommuner.
11. Att nästa steg i digitaliseringen ska tas genom att tillgång till uppkoppling där det finns efterfrågan ska finnas senast år 2025. Lagar och regelverk behöver uppdateras för teknikneutralitet och digitalisering. Samtidigt som digitaliseringen får bättre förutsättningar att utvecklas, måste en hög nivå av IT-säkerhet garanteras. Centerpartiet föreslår vidare en

nationell överenskommelse mellan staten och samtliga kommuner, landsting och privata aktörer, om att ansluta sig till en gemensam plattform och standard för att få igång arbetet med e-hälsa i hela landet.

12. Att det genomförs en satsning på ett lyft för svensk infrastruktur för att bland annat möjliggöra utbyggnad av järnvägar och vägar. Detta kräver att nya former av finansieringsmetoder för infrastrukturinvesteringar blir möjliga – som exempelvis offentlig-privat samverkan (OPS).

540

Simon Palme, Centerstudenter, och Magnus Ek, CUF, reserverar sig till förmån för följande tillägg i att-sats 5:

545

5. Att en ny skattereform genomförs med inriktningen att minska skatten på arbete, öka konkurrenskraften och därigenom trygga välfärdens framtida finansiering. Ett nytt skattesystem ska vara enkelt och transparent. Centerpartiet vill därför gå mot platt skatt. Skatter på jobb och företagande ska sänkas till förmån för höjd skatt på bland annat miljöfarliga utsläpp och konsumtion.

550

Simon Palme, Centerstudenter, reserverar sig till förmån för följande tillägg i att-sats 6:

555

6. Att chanserna att gå från utbildning till jobb förbättras genom en stärkt yrkesutbildning med bättre koppling till arbetslivet och praktik. För att fler yrkesutbildningar som är godkända att bedrivas ska kunna finansieras och genomföras vill Centerpartiet bygga ut antalet platser på Yrkeshögskolan som finansieras av studieavgifter. Vidare behöver kvaliteten och valfriheten stärkas genom en Komvux-peng och en SFI-peng. Lärlingsutbildningarnas kvalitet ska förbättras genom att särskilda lärlingsråd införs, med uppdraget att utforma utbildningarna så att de blir relevanta, håller hög kvalitet och följer arbetsmarknadens behov.

560

Aphram Melki reserverar sig till förmån för följande tillägg i att-sats 7:

565

7. Att reformer genomförs för att skapa en skola som utjämnar livschanser. För att tidigt nå ut till fler barn behöver förskolan byggas ut och stärkas, genom att bland annat öka möjligheterna till kompetensutveckling för pedagoger, att det blir lättare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare, att konceptet med integrationsförskola utvecklas samt att lagstiftningen om EBO reformeras. För att genomföra detta behöver kommunerna få större frihet att bestämma över avgiftsnivåerna.